

მწყემსი

მწყემსიან კთილმან სული
თვისი ღმრის ცხოვართვის
იონ. 10—11.

№ 13—14

1883—1909 წ.

30 ივლისი

ზ ი ნ ა ა რ ს ი.

სალიტერატურო განყოფილება: იმერეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების უკანასკნელი კრების გამო, დამსწრესი.—ლიდი მწყემსი (მოთხოვა წმიდა იოანე ოქროპირის დროიდან) თარგმანი მღვ. იოანე ლუკიანოსისა.— ბრძოლა თავისუფლებისათვის სპარსეთში.—ახალი ამბები და შენიშვნები.

სწავლა და მმართველობა ძრისტიანობაში სარწმუნოებასა და კეთილ ზნეობაზე: სახარება მათესი თავი პირველი.—განცხადება.—რედაქციისაგან.

იხარეთის ეპარქიის სამღვდლოების დეპუტატების უკანასკნელი კრების გამო. *)

დასასრულა

სანთლის მმართველი და მასი კონტრაქტორი მღ. ა. ფოფხაძე. „მე დეპუტირთ მმ. დეპუტატნო, რომ წარმოვიდგენ საბუთებს იმის დასამტკიცებლად, რომ დეკ. დ. ღამბაშიძემ განსვენებულ ეპისკოპოსს ბესარიონს შიასესხა 1040 მ. და ეს ფულები ღლეს დაკარგულად ითვლება. აი ეხლა წარმოვიდგენთ ჩემი სიტყვების დამამტკიცებელ საბუთებსაც.“

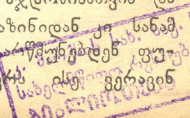
მ. ფოფხაძე ამოიღებს რაღაცა ნაგლეჯ ქახალდს და როგორც გამარჯვებული ათვლიერებს დეპუტატებს აქეთ იქით, ჩახველებს ერთ ორს და კითხულობს: “1906 წ. მექვემოც ამის ხელის მომწერიან ალავერდის ეპისკოპოსს ბესარიონმა, დროებით იმერეთის ეპარქიის მმართველმა, ვისესხე იმერეთის ეპარქიის სანთლის საწყობისაგან 340 მ. რისაც ვალდებული ვარ მცირე დროში დაუბრუნო საწყობს.—ეს ფულები ღლესაც არ აქვს დაბრუნებული საწყობს.“

დეკ. დ. ღამბაშიძე. მე რა შუაში ვარ, რომ საწყობში მჯდომისაგან ფულები ესესხებოის განსვენებულ ეპისკოპოსს? საღ გახლავთ, მ. ფოფხაძე, მანდ დაწერილი, რომ დეკ. დ. ღამბაშიძეს მიესესხებოის სანთლის ფულები?

მღვ. ა. ფოფხაძე. თქვენ იყავით მმართველი სანთლის ქარხნის და საწყობის და თქვენ ხართ ვალდებული გარდინადოთ თუ რამე დაიკარგა.

დეკ. დ. ღამბაძე. თქვენ განგებ ცრუობთ, თორემ კარგათ ხართ დარწმუნებული, რომ მე მანდ არაფერი არა ვარ დამნაშავე. დამნაშავე გახლავთ თქვენი მონათესავე ფ. ფხაკაძე და საწყობში მჯდომი ნათლული ეპისკოპოსისა. ჩემ დროს სამღვდლოებისაგან აღრჩეული კომიტეტი მმართვედა სანთლის წარმოების საქმეს. კომიტეტს შეადგენდა მღ. ფილიფე ფხაკაძე, მღ. ს. ლეკვიევილი და მე თავსმჯდომარედ დანიშნული სამღვდლოებისაგან. ხაზინადრად დანიშნული იყო მღ. ფილიპე ფხაკაძე, საქმის მოწარმოებლად—მღ. ლეკვიევილი. მღ. ფ. ფხაკაძე ვალდებული იყო ყოველ ღლე მისულიყო საწყობში და განაყიდი სანთლის ფულები ჩამოერთმია საწყობში მჯდომისათვის და იქვე შეეტანა ხაზინის კასოში. ხაზინიდან კი სახამცველა კომიტეტის წევრები არაფერიც არაფერიც უღლების გამოტანას რომელიმე წევრს ასე გერავინ

*) იხლე „მწყემსი“ № 11—12 1909 წ.

ვერ გამოიტანდა. რისთვის დატოვა ეს ფულები მიუღებელი და კასაში შეუტანელად მღ. ფ. ფხაკაძემ, რომელიც სასარგებლო სამსახურისთვის შემდეგ დეკანოზობით იყო დაჯილდოვებული ბესარიონისაგან?

ბერძენი არ გაუფლავია შემდეგ მღ. ფ. ფხაკაძემ განმიცხადა მე, რომ ეპისკოპოსი ფულების სესხებას მთხოვა არა თუ სანთლისას, არამედ ჩემსაცო, წინაღმდეგ შემთხვევაში შემუქრებოა და ხაზინადრობა არ შემიძლიაო, ითხოვა განთავსუფლება ამ მოვალეობისაგან. მღ. ს. ლეკვი-შვილი თვალბნას დასწავლებისა გამო ითხოვდა საქმის მწარმოებლობისაგან განთავისუფლებას. ამისთვის ქალაქზე თუქცა იწერებოდენ წვერებად ეს ორი პირი, თორემ საქმით არც ერთი ახას აკეთებდა და მთელი საქმის წარმოება მე დამაწყდა თავზე. ვნების კვირაში ბევრი სანთელი იყიდება და ორჯერ უნდა ჩავსულიყავი ქუთაისში და საწყობში მჯდომისაგან მიმეღო ანგარიში. ჩემი თანამშრომელები კი არხეინად დაბრძანდებოდნენ. ღვედლოების კრებამ ეს დაკარგული ფულები უნდა მოსთხოვოს იმ დროში მყოფ ხაზინადრად მღ. ფ. ფხაკაძეს. ამ ფულების გასესხების შემდეგ მე ფულები თვითონ შემიქნადა ხაზინაში და ამა წარმოადგინოს ფოფხაძემ დამამტკიცებელი საბუთები, რომ ოდესმე სანთლის ფულები გამესესხებოდა.

ამოიღო მეორე ქალაქი დ. ა. ფოფხაძემ და კითხულობდა: „ეკსარხოსის ბრძანებით მე უნდა გავემგზავრო ჩემი კრებულით სკანეთში სარევიზოთ და სამწყსოს დასამწყსვლად. ამისათვის თანხმად ეკსარხოსის მოწერილობისა წინადაუდებ სანთლის ქარხნის წარმოების კომიტეტის თავმჯდომარეს გარდასცემა ჩემს ჩინოვნიკს იოსებ ბუძემს თოთხმეტით თუბანი პრაქონის ფული, რომელი პრაქონის ფულები მიღებისთანავე ეკსარხოსიდან ქრისტიანობის აღმადგნებელი კომიტეტის თანხიდან დაბრუნებულ იქნება უკანვე.

დკ. დ. დამ—ქ. დიახ, მართალია, ენახე მოწერილობა ეკსარხოსისა და ცხადათ სწინადა, რომ ეს ფულები უთუოდ უნდა დაბრუნებულიყო იმ პირებისაგან, რომელნიც მიიღებდენ ვზის ფულს. თუქცა თუთხმეტით თუბანი უნდა მიეღო იოსებ ბუძემს, მაგრამ მე ვიანგარიშე და საკმარისი იყო ასი მანეთიც და სასმელ საქმელი ეპისკოპოსს თავისი კრებულითურთ არასოდეს არ უყიდიდა სამწყსოში და არც მე მიმიტია მათთვის ფული. რომ პატრო-

ნი ყავდეს სანთლის საწყობს ეს ფულებიც შეუძლიათ გარდახდევინონ მათ ვისგანაც რიგია. ეხლა ბრძანოს კრებამ რა საბუთია ფოფხაძისაგან მოყვანილი მიწერ მოწერა ჩემ გასამტყუნებლად? ფოფხაძეს ეს ასი მანეთი ისე გაცემულად მაინაა, როგორც მისი მართელობის დროს გამოქნათ საწყობისაგან ფულები ვინც კი მოისურვებდა!..“

დებუტატებში გაისმა ხმა: ტყუვილად დროს გვაკარგვიანებს ფოფხაძე, არაფერი საბუთი მას არა აქვს. ვიცით რისგანაც არის გააოწმებული მისი ლაპარაკი.

მღ. ა. ფოფხაძე. არ შეიძლება, აი აგერ წაიკითხეთ შესაძნეე საბუთს, მოსმინეთ!.. თავმჯდომარე აჩუბებს დებუტატებს. ჩახველებს ფოფხაძე ერთ ორს და იწყებს: „მაშაო დეკანოზო დავით! გათხოვე ამ ბარათის მომტანის ჩემის ჩინოვნიკის იოსებ ბუძის ხელით გამომიგზავნათ ექვსასი მანეთი სანთლის ფულებიდან რომელსაც მალე დაგბრუნებთ. ალავერდის ეპისკოპოსი ბესარიონი.“ ეს ფულები შიილო ბესარიონმა და ღღესეც არ დაუბრუნებია...

დ. დ. დამაშაქ. დიახ, მართალია მომწერა ესეთი წერილი განსვენებულმა, მაგრამ მე შეუთვალე; რომ სანთლის ფულიდან 600 მ. კი არა 6 კახეიცო არ შეიძლება გასესხათ მეოქო. მაგ წერილის მისაღებად განსვენებულმა ათჯერ გამომიგზავნა კაცი და მთხოვა, რომ უკან დამებრუნებია მისთვის მე წერილი. ავიღე მეც და დაუბრუნე. მიკვირს, ვის შეემლო განსვენებულის ჯიბეში ხელის ფათური და ან როგორ შეიძინა ფოფხაძემ ეს წერილი? ამა გამოარკვევს გემდეგი საყურადღებო გარემოება.

შემდეგ ჩემგან უარის თქმისა ფულების სესხებაზე მე საქმისა გამო ვიყავი განსვენებულ ეპისკოპოსთან. საყვედური გამომიცხადა, რომ მას ფულები არ ვასესხე სანთლის საწყობიდან. „თქვენ, მიბანა მათა მეუფებამ, დაძლუბეთ მე და ღიდი ზარალი მომიცით. თქვენ შემაცდინეთ მე და ჩამომაოთეთი სანთლის წარმოების საქმე და სამღველოებისათვის გადაამცემინეთ. მე, როგორც მტკიცებენ ჩემთან დაახლოებულნი პირნი დეკანოზები და სხვანი ამ ფულების მინიჭებისათვის შემეძლო ოცი ათასი მანეთი მიმეღო სამღველოებისაგან და შენ ტყუილად გადაამცემინე და ოცი ათასი კი არა თქვენ 600 მანეთიც არ მასესხეთ. დიახ ღიდი ზარალი მომაყენეთ.“ მე მოვასხე-

ნე მათ მეუფებას, რომ პიროვნული ანგარიშით გატყუებენ ჩემი მტრები, რომ თქვენ ვითომ შეგეძლოთ, 20000 მ. მიღება სანლის მართვის გამგეობის ვადაცემისათვის. თუ კანონებს მოისმენთ სანთლის არც ოცი ათასის და არც ორი შაურის მიღება არ შეგეძლოთ. სანთლის ფულებს სხვა დანიშნულება აქვს და კერძო კაცს ვინც უნდა იყოს იგი არა აქვს უფლება კაპეიკი მოიხმაროს თავის სასარგებლოდ.

გამოთხოვების დროს გამომიცხადა განსვენებული: ყველაფერი იყოს ისე როგორც გინდათ, მაგრამ ვნახოთ რა შედეგი მოყვება ჩემი თხოვნის აღსრულებლობას...

მღ. ა. ფოფხაძე. მართალი არ არის რაც სთქვა დეკ. ლამაზიძემ, ეს 600 მ. მიღებული აქვს ებისკოპოსს.

დეკ. დ. ღამაშიძე. იმაზე საბავგლო არაფერია როცა კაცს სინდისი დაეშობა და სიცრუეს მიეჩვენება. ფოფხაძე იხახის ეს 600 მ. მიცემული აქვსო. წიგნები ხელში აქვს შესავალ გასავლის და გვაჩვენოს რომელი ადგილას აჯლია ეს 600 მ. შესავალ გასავალს? როც უკანონოდ არჩეულმა კომიტეტმა ჩიხარა ქარხანა საწყობით ხომ არ დაკლებია ერთი კაპეიკი და რა საბუთი აქვს ფოფხაძეს იმის, რომ ვითომ 600 მნეთი აკლდაო?

მღ. ა. ფოფხაძე. მართალია წიგნების ანგარიშს არ აქვდა, მაგრამ ზედ მეტყვიანებოდა სანთლის ფული და იქილამ მისცემდა.

დეკ. დ. ღამაშიძე. მოდი და ელაპარაკე ამისთანა კაცს! ოუ არსად არ აკლია ეს ფულები რაღად ყმდნობთ და რაღად აწუხებთ კრებას. მე მისტყველია თქვენ მაგიერად და როგორ ბედავ აქ გაჩერებას კიდევ, არ მესმის...

შეიქნა დეპუტატებში ხმაურობა, ფოფხაძე გვატყუებს და დროს გვაკარგინებს! არა ვითარი საბუთი მას არ ჰქონებოდა დატყუილად იჩემბდა საბუთები მაქვსო. ფოფხაძე ჩაჩუქდა და კრება სხვა კითხვების გარეგნად შეუღობა. წარმოადგინებ ამისთანა ცილის წამება კრებამ უყურადღებოდ დასტოვა. რატომ? მიტომ, რომ კრებას ჯეროვანი თავსჯდომარე არ ყავდა...

განსვენებული ე. ბესარიონი დიდი ფულების მხარჯველი იყო; მისი ნაცნობები და თაყვანის მცემლები განსვენებას არ აძლევდნენ და ნიადგ ფულებს სთხოვდნენ. იგი ვერ დააყაფოვილა ვერც თერთმე გიორგამ, ვერც ალავერდმა, ვერც ჯამბაგირმა და ვერც სხვა და სხვა გვარმა შემოსავალია.

ისესხა ფულები მოწამეთის მონასტრიდან, წაიღო, მოხელეების მოხსენებით, სემინარიის თანხადინ. ათას ხუთასი მანეთი, არავინ უარის თქმას არ უბედავდა გარდა დეკ. დ. ლამაზიძისა. ეს უარი ცხადათ მტკიცდება დღეს.

სპარსეთის შაჰს იმდენი არ უღარდია კონსტიტუციის მიცემაზე რამდენიც ბესარიონმა იღარდა სანთლის საქმის გამგეობის მიცემა სამღვდლოებაზე. წინდაწინ ბევრი ეთათბირა გულ-დაწყვეტილ ქუთაისის სამღვდლოების პირებს. როცა ამ სამღვდლოებამ დაინიშნა, და უთხრა რომ თუ დეკ. ლამაზიძე იქნება დათხოვნილი შემდეგ შეუძლია აღადგინოს მან თავისი დაკარგული უფლება, მოიწოდა მათმა მეუფებამ საგანგებო კრება უღაროვ დროს აპრილის თვეში... შეკრებილმა დეპუტატებმა აირჩიეს ვანგებ თავსჯდომარედ მღ. ი. ტ—ე. ფოფხაძემ ლეკვეიშვილმა ფხაკაძემ და მათმა კამპანამ დანიშნეს კომისია დეკ. დ. ლამაზიძის მომტრეთაგან, რომელთაც წიგნების განუხილველად და საქმის გაუგებლად შეხანხლეს ვითომ რვეიზის სიგელი და მოახსენეს კრებას თვითნებურად და ყალბი მოხსენება. შეეითხებ კომიტეტის წევრებს. მღ. ფ. ფხაკაძემ და სპ. ლეკვეიშვილმა მოახსენეს კრებას; დეკ. ლამაზიძე არ გვიშვებს ჩენი მოვალეობის აღსასრულებლად და სანთლის საქმე იღუპებაო. ბანი მისცეს მათ წინადადებას მქედლიკებმა, ქეიშვილებმა და მათმა კამპანამ. კომისიის წევრები დაწინაურდნენ ქუჩებში და ამბობდნენ, რომ ორი ათასი მანეთი აკლია სანთლის ფულებსო, აქაურის კათედრის უმადლესმა სამღვდლოებამაც ხმა მისცა. ამბროსი ფოფხაძე შესდგა სკამზე და დაიყვირა: კენტის ყრით დაუითხოვოთ დ. დ. ლამაზიძეო. ტანიძე, რომელიც ერთად ეწეოდა სანთლის წარმოების საქმის წახანდენად უღალს შეჩრდა. ამ დროს გადმობტა მამა ა. ფოფხაძე, მოუტრანა კენტის საყურელი კოლოფი და დაუხალა თავჯდომარეს სტოლზე, მისცა ლობიოს მარცვლები კენტების მაგიერ. ყარეს კენტი და რამდენიმე ხმის უმეტესობით დაადგინეს: დათხოვნილი იქნეს დეკ. დ. ლამაზიძე და მის ნაცვლად დანიშნეს დეკ. ი. ქეიშვილი სანთლის მთავარ გამგეთ. შეითხინეს ქურნალი, დაუხატეს რუსულად ეურნაღზე დაასწერი რეზოლუციო, ბესარიონს Утвержден და გაათავეს სიქმე. დეკ. დ. ლამაზიძისაგან არც პასუხი, არც თვის გამართლება და არაფერი...

დეკ. დ. ღამაშიძემ მოითხოვა კომისიის დანიშვნა შესამოწმებლად სანთლი წარმოების საქმისა და შესავალ გასავალის წიგნებისა. აღმოჩნდა, რომ

დეკ. დამბაშიძეს არა თუ არ დაუხარჯავს სანთლის ფული, არამედ მისადები ჯამაგირი, რომელიც დანიშნული ჰქონდა სამღვდლოებისაგან ისიც არ აუღია ორი თვის. მაგრამ რა გამოვიდა? ვინა განსვენებული ეპისკოპოსის შესარიონის დრო იყო დრო რამეს სამსახურისა და საქმის ვაკეთებია? სრულბით არა, ეს იყო დრო დაქვეყნისა და დამხობისა თურამე წინეთ იყო აშენებული და გაკეთებული.

1898 წლიდან წავიდა უკუღმა სანთლის წარმოების საქმე და იმის გამობრუნების იმედი აღარც არავის უნდა ჰქონდეს, რადგან დღევანდელს სამღვდლოებს აღარც ია გამოკრახობა, აღარც შეგნება და აღარც ძალა აქვს რაც ჰქონდათ ნახევარი საუკუნის წინეთ.

ჩვენ გვგონია, რომ წინ მივდივართ, მაგრამ თუ კაცი კარგად ჩააკვირდება ჩვენ ცხოვრებას, მიიხილავს უკან და შეადარებს ჩვენს ვხლანდელს სამღვდლოებას ძველისას დიდ განსხვავებას შენიშნავს. სადღა არის ჩვენს სამღვდლოებაში ის სიმტკიცე ხასიათისა, დინჯობა, სინიდისი და, სახარების სიტყვისა მებრ, მარილი სარწმუნოებისა?

ჩვენ ვსწერთ ყველა ამას არა მიტომ, რომ საქმეს დავებაროთ, არა, ვსწერთ მიტომ, რომ ეს სამწუხარო ფაქტი აღენიშნოთ მომავალი თაობებისთვის, იქნება ოდესმე ვიდარსოს საქართველოს ჯგირიდან აღზრდილი სამღვდლოება და დამე შეიტყონ მათ თუ როგორი იყო მეცხრამეტე საუკუნის სამღვდლოება, დაწვლილებით ცნობები ყველას შეუძლია მოიხსოს 1898 და—99 წლის მწყემსი⁴ს ჟურნალებში.

დამსწრე.

დიდი მწყემსი.

(მოთხრობა წმიდა იოანე თქობაძის ღრობად) თარგმანი (დასასრული *)

როდესაც კონსტანტინოპოლში მივიდა ანტოქიიდან კესარი, მდგომარეობა ფლაბიანესი მაშინვე შეიცვალა. კესარიმ გააკეთა სწორედ ის, რასაც ფლაბიანე თხოულობდა თეოდოსის კარის კაცები.

დგან. იმან მოალობო იმპერატორის გული. იმან დაწვრილებით აუწერა თეოდოსის რასაჯგულები დაატყდა თავს ანტიოქიას, რა მოელოდა იმს შემდეგში, და რა ელდა მოახდინა ყველა ამან ქალაქზე.

—ანტიოქელებმა საკმარი სასჯელი მიიღეს თავის დანაშაულისთვის. ხელმწიფევე,—მოახსენა კესარიმ;—მეშინიან, რომ ნამეტანის სასჯელით და სისასტიკით მეტად არ აწყუნინოთ იმით.

შემდეგ იმან გულითადის მღვდლებით უფამო მოხუც განდევილთა შუამდგომლობაზე და ბოლოს წუუკითხა მას იმათი წერილობითი თხოვნა.

—ხელმწიფევე!—სწერდნენ განდევილები,— ჩვენ მოველით შენგან ქეშმარიტ მეფურ საქმეს. დამაშევეთა დასჯა, სამაგიერო გადახთეინება მოთგან დანაშაულობისთვის, რა თქმა უნდა, ადელიო და მოსახერხებელია. ეს ყველასაც შეუძლიან. არც ის არის დიდი ღვაწლი, სიხარულისა და საზოგადო მხიარულობის დღეებში მოჰყინო მხარეს წყალობა. ამაში მაინც და მაინც არაფერია საკვირველი და საუცხოვო. ეს ჩვეულებრივ საქმეა. მაგრამ, თუ შენ დაითმენ ადღეს და ამისთანა უღიადეს შეურაცხებას შენს მრისხანებას დააცხრობ,—აი ეს იქნება დიდი საქმე ქეშმარიტის მეფურის გულისა, მეფურისა არა მხოლოდ სახელით, არამედ საქმიით.

მაშ ნულარ განაგრძობ, ხელმწიფევე, შენს რისხვას ანტიოქელებზე. მიეცე იმათ შეება⁵ ნუ გაუშვებ შენი რისხვით შემთხვევას, რომ შენი ხალხის გული მოიგო შენ, გონიერო მმართველო, გამოკლილებით იცი, რომ თუთა უძლიერესი ხელმწიფეობა-უფლება არის დამყარებული არაქვეშევრდობა შიშზე მფესი წინ, არამედ მათის სიყვარულით ხელმწიფესთან. მოგვეცი, იმპერატორო, ჩვენ შენი სიყვარული; გამოუტხადე იგი ხალხს, და ხალხი მოგიგებს შენ მითივე ას წილ,

თეოდოსიმ რა მოისმინა გულსმოდგინე მოთხრობა კესარისა განდევილებზე და მათი წერილი—მოლობა.

—ქეშმარიტად, ისინი ღვთის მახარობლები ყოფილან. უფალი ამ ღირსეულ კაცთა მიერ აყენებს ჩემ უღირს ბოროტებით შურის-მავებელ ხელს, მივიღებ ჩვენებას და დავაცხრობ რისხვას. მეტად აღარ იქნება სასჯელები. მოიწვიე, კესარი, ჩემთან დღესვე მწუხარე მწყემსი ანტოქიისა ფლაბიანე, იგი დიდი ხანია ელის ჩემ-მიერ მიღებას. შენ, კესარი, და ელლებიზმა მიიღეთ ჩემი დიდი

*) იხ. „მწყემსი“ № 11—12 1908 წ.

მალღობა. თქვენ გამოსწდი თ არა ბრმა აღმასრულებლებად ჩემის ნებისა, როგორც უნდა იყვენ ის, არამედ ჩემ ნამდვილ შემწეებად: იყავით ჩემ გონებათ და ჩემ სინილისათ, არ შეიშინეთ შეკითხვა ჩემი, სამართლიანი საქმე მოგანდვეთ თქვენ, თუ არა. რა კარგი იქნებოდა, რომ ჩემ სამეფო ტახტს ჰყავდეს ბევრი ამისთანა პატოსანი მოსამსახურენი როგორ საქიორანი არიან ისინი, და რა ძნელი საპოვნელი არიან!

გახარებული კესარი გაეშურა ფლაბიანესთან. —მეუფეო, შენი სიტყვა ასრულდა. უფალმა მოაღობ იმპერატორის გული. კესარი გიწმენს შენ თავისთან დღესვე.

მოხუცმა მთრთოლარე ხელით პირჯვარი გადაიწერა:

—აწ განმიტყევე მონა შენი, მეუფეო! შენვეღრა იმპერატორისა მოხუც ეპისკოპოსთან გამოვიდა დიდად ღმობიერი. მშვიდმა მოხუცმა დაიწყო ქეთინი იმპერატორის წინ, როგორც წინათვე ანტიოქიაში უთხრა მას იოანემ.

—გვაპატიე, ხელმწიფე; გვაპატიე!.. ეხვეწებოდა ის ქეთინით და ცრემლებით თავის სუსტის მოხუცის ხმით თითქოს მთელი საშინელება ამბოხებისა ანტიოქიაში ყოფილიყვენ მისი საკუთარი დანაშაული.

თეოდოსიმ დანიხა.რა მიხრწნილი მოხუცი ეპისკოპოსი ასეთ შეწუხებაში, თითონაც მზათ იყო, რომ ეტირნა. ის უკვე აღარ ემოქებოდა ანტიოქიას, არ სჯიდა მას, ის მხოლოდ-ღა შესწიოდა ეპისკოპოსს:

—რათ შეურაცხეს იმათ ხსენება ჩემის ძვირფასი მიცვალეზღებისა? მე თუ ვაწყენინე რამე, დაე ჩემთვის გადაეხანდათ, მაგრამ მიცვალეზღებს რას ეჩრადენ. როცა იმათ მითთვის არა დაუშავებიათ-რა.

ფლაბიანე სდუმდა და მხოლოდ უფრო მწარედ სტიროდა. როცა ცოტათი დამშვიდდა, იმან სიტყა:

—მაპატიე, დილა ხელმწიფე, ჩემი გული აღსაყვა მწუხარებით, და ჩემი აზრები დაბნეულია. მე დღაგებთ მე ვილაპარაკებ. მე ხომ ღამაში სიტყვები არ მოკიტანე შენ, არამედ მწარე ცრემლები ხალხისა და შავი უბედურობა. ნუ ვარე მიიქცევი პირსა შენსა, ხელმწიფე. მხოლოდ მართო შენ ძალ-გისს ვაშრო ეს ცრემლები და მათი სიმწარე სიტკობა გადააქციო.

ამს წინათაც, ერთს წარსულ პასქის დღესასწაულებში, შენ გავზავნე ყველგან ბრძანება: გაენთავისუფლებით საპყრობილიდან ტუსაღები და

ეპატებინით მითთვის დანაშაული. და თითქოს ეს არ კმაროდა შენის კატომოყვარების დასამტკიცებლად, შენ დასწერე კიდევ:

„ხო, ნეტავი შემძლებოდა მე მოკლულთა, სიკვდილით დასჯილთა, მოაწოდება და აღდგინება და სიცოცხლის დაბრუნება!“

მოიგონე, ხელმწიფე, ეხლა ეს სიტყვები, აი ეხლარის დრო მოაწოდებისა და აღდგინებისა, დაბრუნება სიცოცხლისა ბევრი ათასეული ხალხისა. დაუბრუნე მთელ ქალაქს მშვიდობიანი ცხოვრება. განაცხოველე იგი. შენ მეტი მოიმოქმედე, მინამ დიდმა ანტიოქიამ, რომელმაც დაარსა ანტიოქია და მისცა მას თავს სახელი. შენ ეხლა გადარქვი სახელი და უწოდე თეოდოსია შენია კატომოყვარებით.

ანტიოქმა მისცა დასაწყისი ქალაქს და წარვიდა; შენ-კი აღაყენებ ანტიოქიას მაშინ, როდესაც იგი, დიდი და დიდებული, დეცა შემდგომ ხანგრძლივის კეთილ დღეობისა.

იმას რომ დასცემოდენ ბარბაროსები, ან სხვა მტრები, —შენ მსწრაფდ ვცდებოდი მის განთავისუფლებას. ეს დიდებული საქმე იქნებოდა, მაგრამ არ იქნებოდა ისე გასაკვირველი, როგორც ეხლა, როცა შენ აპატეებ მას: გაანთავისუფლებ მას შენის საკუთარის რისხვისაგან.

შენ ამბობ, რომ შეურაცხყოფილი ხარ, რომ მეტი ცული მოგერგო, მინამ რომელსამე წინანდელ მეფეს, მაგრამ შენ თუ ვინდა, კატომოყვარეო ხელმწიფე —ეს შეურაცხება განგაშენებს შენ გვირგვინით, რომელიც იქნება უკეთესი და უბრწყინვალესი შენს მეფურ დიადებაზე, შენი შუბლის დამამშვენებელი დიადემა მოქსოვილია წვრილი, ხელიწურთად გაბაზართული ოქროს ფურცლებით. ხოლო ის გვირგვინი, რომელსაც ეხლა მე წინადადიებ შენ, იქნება მოქარგული შენის კატომოყვარებით. და ყველას იმდენად არ გაუყვარდება ძვირფასი თვლები შენის დიადემისა, რამდენათაც შენი ძლევა რისხვავ.

შეუბრუსე შენი ქანდაკებანი, მაგრამ შენ შეგიძლია უფრო ბრწყინვალეები აღწერო. თუ შენ აპატეებ დანაშაულს შეურაცხყოფელთ, და არავითარ სასჯელს არ მოყენებ მათ, —ისინი აღღმენებენ შენ არა სპილენძის, არა ოქროს და არა ქვის ქანდაკების, არამედ ისეთს, რომელიც ძვირფასი იქნება ყოველივე ნათიერებაზე, ისინ გარემოცვამენ შენ სახელს კატომოყვარების და მოწყალების სინათლით.

თვითუფლი იმათგანი თავის გულში დაკვიდვას შენ, და შენ არამარტო ანტიოქიაში, არა მარტო შენს იმპერიაში, არამედ მთელ კაცობრიობაში გვექნება იმდენი ჯანდაცვები, რამდენ კაცსაც ეკიდონება შენი სახელი და შენი სულ-გრძობლება. არა მარტო ჩვენ, არამედ ჩვენი შთამომავლობაც და იმათი შთამომავლობაც, ყველა გაიგებს ამას, გაუეჭვირდებათ და შეგიყვარებენ შენ, როგორც თავის კეთილის-მყოფელს.

თეოდოსის ცრემლები მოერია ფლაბიანეს სიტყვებით, და როდესაც მოხუცმა-გზისკობოზმა გაათავა ლაზარაკი, მეფე მივიდა იმასთან, მოეხვია და დიდხანს ჰკოცნიდა. მერე მოეშვა, მაგრამ ფლაბიანეს ხელები-კი არ გაუშვა სიყვარულით უცქერდა მის მოხმენჭილს, ცრემლებით მორწყულს პირისხაეს და უთხრა:

— მწყემსო კეთილო, შენ დიდი წყალობა მიყავ მე, მინამ ჩემგან მიიღებდი წყალობას ანტიოქიისთვის. შენი სიტყვებითა მე ესე ლომობიერი გამხადე, იმდენი სარგე კეთილი გრძნობა აღმიბარა!.. ამნაირათ არავინ არ შელამარაკება მე სასახლეში. რისხვაში, შურისძიებაში, დასჯაში—ჩემი თანაშემწეები ყველანი არიან; ხოლო დამშვიდებაზე, შეურაცხებათა დავიწყებაზე, პატიებაზე და მოწყალებაზე დამნაშავეთა მიმართ, — მახედა-კი არავინ არის არა აქეთ ხლები, არა აქეთ ვინა, არა აქეთ გული არც ფიქრი და არც ნღობა.

ეს, მეუფეო წმინდაო, მიმივა ხან და ხან ეს ოქროს-ქსოვილი დიადება, რომელზედაც შენ ამობდი! ერთი კაცი ხან ვერც-კი ერევა. შენ, შამოა, დღეს დიდი შეღავათი მომეცა, ნუგეში, და დარბიება... ვერ ვპოვებ სიტყვებს, რომ მადლობა გადაგიხადო. შენი ლაზარაკის შემდეგ მე შემოძლიან ერთი ვთქვა ანტიოქელებზე: „რა არის განსაკუთრებით და საკვირველი, თუ ჩვენ დაეცხრობთ რისხვას ჩვენს შურეაცხმყოფლებზე, ხალხზე? ვინჩვენ ხომ ადამიანები ვართ, როდესაც ქრისტე მაქცხოვარი, ძე ღვთაის, რომელიც მოვიდა დედა-მამაზე და ჩვენთვის გახდა მონად, ჯვარს ეცვა მისგან გაბედნიერებულებისგანვე, სთხოვდა მამას თავის მტრებზე: „შეუნდევ მათ, მამაო; არ იციან, რას იქმნაან!“

მოხუც ეპისკოპოსს ხელ-მეორედ ცრემლები მოერია. ესლა-კი სიხარულისგან, ის ჰმადლობდა:

— ხელმწიფე! მე მოვდიოდი შენთან რომ შეგხვეწოდი მოწყალებაზე. შენ უფრო მომეტებული მოგვეცა ჩვენ. შენ მიეცი ხალხის უგურებებს პატიება და სრული დავიწყება. ამდენზე არა სწევ-

ბოდა ჩვენი იმედო, მაგრამ მე გეტყვი შენ: აი სახელდობრ ეს არის ღირსი შენის მალაღის წოდებისა. და მე მოხარული ვარ რამდენათ ანტიოქიისათვის, იმდენათ შენთვისაც. შენთვის კიდევ უფრო მომეტებულად, რადგანაც მოწყალების გაცემა უფრო მომეტებული ბედნიერებაა, მინამ მისი მიღება.

უფალმა გადღევრძელოს, ხელმწიფევე, მრავალ ეამიერ და შენი კაცთ-მოყვარება განამტკიცოს შენი ხალხის საკეთილდღეოდ.

იმპერატორიდან გამოსვლის უმაღლესე ფლაბიანემ საჩქაროთ გაგზავნა ანტიოქიაში ცხენოსანი კაცი მახარობლად სრულის პატიებისა.

ანტიოქია გაცოცხლდა, მოედნები მორთეს ყვავილებით. სახლების წინ ხალიჩებს შლიდნენ ქუჩების კუნჭულებში საღამოობით ანთებდნენ დიდ სანთლებს. ყველას უხაროდა, თითოც ქალაქი ხელ-მეორედ დაიბადაო.

იოანემ არ დასტოვა უყურადღებოდ ეს სიხარული ხალხის განწყობილება. ის ეუბნებოდა იმათ:

— ვგრთევე მოიქცეთ თქვენ ყოველ სხვა დროსაც, მხოლოდ ამნაირათ: თქვენ მოიბრთეთ არა ყვავილების ვვირგინებით, არამედ კეთილი საქმეებით, ანთეთ თქვენს გულში სანთელი ღვთის სიხარულისა და გაიხარეთ სულიერი ს-ხარულით არა მით მხოლოდ, რომ უფალმა უბედურობა აღგაციდინათ, არამედ ჰმადლობდით, რომ უბედურება თქვენი ყოფა-ქცევის გასასწორებლად ის რაც მოხდა ჩვენში, იმას შეუძლიან მოგვეტანოს დიდი სარგებლობა არა მარტო ჩვენ, თუ ყოველთვის გვესომება ის, არამედ ჩვენს შთამომავლობასაც. წარმოიდგინოს ყოველმა თქვენგანმა, როგორი საქმეა ეს: ჩვენი შთამომავლობა გაიგებს, რომ როდესაც ასეთი დიდი ქალაქი უნდა მისცემოდა სასჯელს და შურისძიებას, როდესაც ყველა შიშით კანკალებდა: მხედართ-მთავარნიც, ქალაქის მართველებიც, მსაჯურლებიც და ვერავის გაგებდნა მისი ამოღება უბედურთა გამოსაქონებლად, — მაშინ წარსდგა ხელმწიფის წანაშე ერთი ღვთიერი შუამავლი, შემოსილი მღვდელობითა და ერთი ნახვით, უბრალო საუბარით დაიყოლია თვითმწყობელი. და ხელმწიფემ, საღმრთო სჯულის პატივისცემით, მისცა ერთ მოხუცს ის, რასაც არ აძლევდა არავის თავის ქვემეგრდობას.

ამის მოგონებაზე, არამც თუ უბედურობი-
დან მორჩენის დროს, არამედ თვით უბედურობა-
შიაც, ყოველთვის უნდა ვმადლობდეთ ღმერთსა,
გვახსოვდეს-რა ამ მომხდარიდგან მინც, რომ უფა-
ლი ყოველივეს ჩვენ საკეთილოდ განგებს, თვით
ჩვენგან ჩადენილ ბოროტებასაც-კი, ჩვენის გამოც-
ვის გზით, გარდაჰქმნის ჩვენდა სამოძღვროდ.

რამდენიმე დღის შემდეგ, პასეჰის დღესასწა-
ულებისთვის დაბრუნდა სახლში ფლობიანც. შო-
რეულმა და ძნელმა მოგზაურობამ ჩაიარა მშვიდო-
ბიანად მისი ჯანმრთელობისთვის. გახარებული
მისის შუამდგომლობის სასურველი დაბოლოებით,
ის გრძობდა თავის თავს უფრო ჭარმაგად.

გაზაფხული იყო. განმაცოცხლებელი ჰაერი
აღსაფე იყო ახლად გაფურჩქნული ყვავილების კე-
თილ-სუნქვლოვანებით, და ღმობიერი მოხუცი
მთელ გზაზე სიხარულით აღფრთოვანებული ლა-
პარაკობდა:

—გაზაფხულია! ახალი ცხოვრებაა! გაღვიძე-
ბაა! ყოველივე ხელმეორედ ცოცხლდება. ძველი
დაბერებული, რომელმაც თავის საქმე გააკეთა,
მოსჯამა თავისი წუთი სოფელი, მიდის, კვდება,
და იმის მაგივრად შემდეგ ზამთრის დასვენებისა
ბუნებას ხელახლად მოაქვს ახალი ცხოვრება: ახ-
ლად გამოდებული კვირტებიც ხეზე, ახალი ყვ-
ვილებიც, ახალი ვალობაც ახალი ფრინველებისა
და, თითქოს, თვით ახალი ჰაერიც. კარგია! დიდ-
ბა შემოქმედს, საუცხოოდ განგებდეს ცხოვრ-
ებისას!.. ეხლა დროა ჩემთვისაც მოსვენება! ქვეყ-
ნიური ყოველივე შევასრულე. ეხლა ახალ გზაზე?
ღმერთთან! იქაა ახალი ცხოვრება! აღმოცენება!
ახალი გაზაფხული!

და მოხუცი, ურემში წამოწოლილი, გატაცე-
ბით უქქერდა გაზაფხულის ტრედის-ფრათ მიწმენ-
დილს ცას.

ანტიოქელებმარა გაიგეს თავის მწყემსის
მოსვლის დღე, ბზობა დღეს დილა, ადრიაან,
მთლად ქალაქი, სიხარულით აღფრთოვანებული,
გამოვიდა მის შესახვედრად, და მთელი ქალაქის
გზაზე ეპისკოპოსის სახლამდის ხალხის სიხარულის
ხმა შორს ისმოდა, ხელში ეკრათ ბზის ტოტები,
გზას ჰყენდნენ ყვავილებით. დედები ხელს უშვებ-
დნენ:

- ჩვენო ქომაგო!
- მფარველო ანგელოზ!

—ღვთიურო შუამდგომელო!
მოხუცი ყველას სიხარულით თავს უკრავდა
და იმეორებდა:

—ამას მე ნუ მომაწერთ, ღვთის წყალობაა.
მე ცოტათიც არ მიშველია საქმისათვის. თითონ
მეფემ, როგორც იმას ღმერთმა ჩააგონა, ჯერ კი-
დევე ჩემ სიტყვებამდის, დასტოვა თავის რისხვა,
და როგორც ის ლაპარაკობდა ამბობებაზე, იგო-
ნებდა აუფლავურ მომხდარს გულ-გრილად, თით-
ქოს ის თითონ არ ყოფილიყოს შეურაცხყოფილი,
არამედ სხვა ვინმე. მე აქ არაფერ შუაში არა ვარ,
ყველაფერს განაგებს ღვთის სახიერი ნება. მიეცით
ქება ღმერთს შვილნო ჩემნა! უგალობდით მას
„ოსანნა“-ს!

და მრავალათასეულმა ხალხმა დაიკრკინევა;
—ოსანნა! ოსანნა მალათა შინა! კურთხეულ
არს მომავლიი სახელითა უფულისათა! ოსანნა
მალათა შინა!

მღვდელა იახანე ჯუჟიანხვი.

ბრძოლა თავისყოველებისათვის სპარსეთში.

3 ივლისს მოხდა ნაციონალური კრება. მო-
წინაწილეობას იღებდნენ მუშტილები, ნოტაბლები
და ნაციონალისტთა ჯარის მეთაურები. დაესწრო
აგრეთვე დიდძალი ხალხი, რომელმაც თავი მოიყარა
მათდებოდა მეჯლისის წინა ნაციონალურმა
კრებამ შამად გამოაცხადა მეგვიდრე პრინცი, რე-
გენტად დანიშნა აზიდ-ულ-მულკი, რომელიც ეს-
ლანდელ სამეფო გვარის კაჯარების მეთაურად ით-
ვლება. სეგებდარი დანიშნა სამხედრო მინისტრად
და თეირანის გენერალ-გუბერნატორად.

ნაშუადღევს ლიახოვი, მეომარ ბატალიონთა თან-
ხლებით, მეჯლისში წავიდა. ხალხი სიხარულით
ეგებებოდა და იძახდა:—„ვაშა ლიახოვისაო“. ნა-
ციონალისტების ჯარის მეთაურებმა აცნობეს
ლიახოვს, რომ იგი დროებით ყაზახთა ბრძედის
უფროსად დარჩება იმ პირობით კი, რომ მან საე-
სებით უნდა შესარულდოს სამხედრო მინისტრის

ბრძანებანი. ეს ამბავი აცნობეს აგრეთვე ინგლისისა და რუსის საელჩოებს.

შაჰი რუსის საელჩოში გადაბარგებას შეუდგა 3 ივლისს, აღოს 8 საათიდან, როდესაც წენგენდენ მისი ამაღლა მოვიდა. ნახევარი საათის შემდეგ შაჰი ცხენით შევიდა საელჩოს ბაღში. თან ახლდნენ შვილები. ბაღში შაჰს დაჰხედნენ რუსეთის ელჩის მოადგილე, საელჩოს წევრნი და კონუოი, რომელმაც სახედრო სალაში მისცა, შაჰი რუსულად მიეგება კონუოსი. ერთი ყაზახი რუსეთის მხრივ და ერთი სიზაი ინგლისის მხრივ ყარაულად დგანან შაჰის დროებით სადგომის წინ. საელჩოზე აფრიალებულია რუსისა და ინგლისის ბაირაღები. მივიდა ლაშქარ შაჰის ბარგს და მისს კერძო ქონებას ეზიდებოდნენ სასახლიდან საელჩოში. შაჰთან ერთად ბესტუმი ჩაჯდა ხუთასამდე კაცი—მისი მახლობელი, მეომარი და მოსამსახურენი. ქალაქში მშვიდობიანობაა. სერდარ ასადიმ და სეპენდარმა, ყაზახთა ბრიგადის დახმარებით, მხნე ზომები მიიღეს წესიერების აღსადგენად და უტხოვლთა დაწესებულებების, ქვეშევრდომთა და რუსის ბანკის დასაცველად კარცვა-გეგმვისაგან.

4 ივლისს სეპენდარმა და სერდარ ასადიმ რუსეთის და ინგლისის ელჩებს შემდეგი დეპეშა გაუგზავნეს: „დღეს ბახირისტანში შეიკრება ეროვნული საბჭო. ეროვნულმა საბჭომ ეხლანდელი შაჰი მამოყდალი ტახტიდან გადააყენა. ამიტომ საქიროა, რომ საბჭოს დეპუტაცია შაჰთან მივიდეს და ქველადფერი ეს აცნობოს, რადგან შაჰი ამ ქაშიად გეპეცეულია და რუსეთის საელჩოს შეაფარა თავი, ამიტომ მისმა უდიდებულესობამ ინგლისთვის უნდა დაინიშნოს საათი და მიიღოს დეპუტაცია“.

4 ივლისს დილით შაჰი ტახტიდან გადადგა რუსეთის ელჩმა შაჰს სეპენდარის და სერდარ ასადის დეპეშის შინაარსი გადასცა. შაჰმა უარი განაცხადა ეროვნულ საბჭოს დეპუტაციის მიღებაზე. მეო, განაცხადა შაჰმა, ჩემ სასახლეს თავი მივანებებ, რუსეთის საელჩოს შეეფარე თავი და ამით თვითონ გადავდექი შაჰობიდანაო. ამასთან შაჰმა მცირე ყოყმანის შემდეგ განაცხადა, თანახმა ვარ ტახტზე ჩემი მემკვიდრე სულთან-ახმედ-მირზა ავიდესო.

5 ივლისი, კერმან-შაჰში არეულობაა. მცხოვრებნი ორ მოწინააღმდეგე ბანაკად გაიყვნენ. ეს მეორე დღეა, რაც ღუქნები დაკეტილია. ქალაქში

გახურებული სროლაა. ტყვიები რუსეთის საკონსულოსაც ჰხედება. აშენებენ ბარიკადებს. ვებერნატორს ძალა არ შესწევს, რომ წეს-რიგი აღადგინოს.

ხამადანიდან 5 ივლისის თარიღით იუწყებიან: ქალაქი რევოლუციონერების ხელშია. რევოლუციონერები ჰკრფენ გადასახადს და ფოსტა-ტელეგრაფის შემოსავალს ითვისებენ. რევოლუციონერთა რიცხვი დღით-დღე იზრდება. ჯერ-ჯერობით ქალაქში წეს-რიგი არ დარღვეულაო.

5 ივლისს შაჰის მცირე წლოვანი მემკვიდრე სულთან-ახმედ-მირზა რუსეთის საელჩოდან სალტანეტ-აბადის სასახლეში გადაიყვანეს. აქ მას უმაღლეს საბჭოს დეპუტაციამ შაჰობა მიულოცა.

5 ივლისს კახეთში მშვიდობიანად მოვიდა რუსის ყაზახთა ლაინსკი პოლკი. ქალაქის შესვლიდან ჯარს დახედნენ რუსეთის კონსული, რუსეთის ქვეშევრდომი, ეპურები, ადგილობრივ მცხოვრებთა დეპუტაცია და სხვები. ჯარს სალამი მისცეს სპარსეთის კარგუზარმა და ადგილობრივ პოლიციისტებმა. ამავე ჯარს მიუტანეს ჰურ-მარილი და შემდეგ სადღიო გაუმარჯეს. ჯარი დაბინავდა სეპენდარის ბაღში, რომელმაც უწინ დაწინებამისი ნება დართო. გადაიხადეს პარაკლისი. ადგილობრივ მცხოვრებლებზე ჯარმა კარგი შობეჭმედილება მოახდინა. ქალაქში მშვიდობიანობაა.

ახალა შახი და ახალა მთავრობა.

სპარსეთის რევოლუცია სრულის გამარჯვებით დაგვირგვინდა. რევოლუციონერებმა მედვარ ბრძოლის შემდეგ დაამარცხეს შაჰის ჯარი, იარაღი დააყრვეინეს მას და აიღეს შახის სატახტო ქალაქი თეირანი და მისი სახაფხულო რეზიდენცია სალთან-აბადი.

გამარჯვების შემდეგ 3 ივლისს რევოლუციონერების მეთაურებმა ხელად შეკრიბეს უმაღლესი ეროვნული კრება. კრებამ ტახტიდან ჩამოაგდო მემედალი-შახი და მის ნაცვლად შახად გამოაცხადა მისი თორმეტი წლის მემკვიდრე ახმედ-მირზა, რომელიც მოვალეა ძველის მეგლისის შეინობაში ფიცი მიიღოს კონსტიტუციის ერთგულეებაზე

ახალ შაჰის მცირე წლოვანობის გამო, ეროვნულმა კრებამ რეგენტად, ანუ სახელმწიფოს მმართველად დანიშნა ყაჯართა გვარის (შაჰის გვარი) უხუცესი აზილ-ელ-მულკი და ამასთანავე დანიშ-

ნა სეპტემბერი, სახმედრო მინისტრად მხოლოდ შინაგან საქმეთა მინისტრად სარდარ ასადი.

სპარსელ ყაზახებს ყველას ამნისტია გამოუცხადეს და მათი ბრიგადა დატოვეს აგრეთვე მისი უფროსი ცნობილი პოლკოვნიკი ლიახოვი და ყველა რუსის აფიცერი მხოლოდ იმ პირობითა კია, რომ ლიახოვი თავის აფიცრებით დავმოპოვდეს სახმედრო მინისტრის სეპტემბერს.

დროებით მთავრობის მაგივრად ამ დღეებში უნდა შესდგეს. ახალი სამინისტრო, რომელიც პასუხის მებეჭელი იქნება მეჯლისის წინაშე.

გახარებული თვირანელები ქუჭებში მანიფესტაციებს ახდენენ და ქება დიდებას ასხამენ სეპტემბერს და სარდარ-ასადს.

მოღების მფრთხილები შინარეთებიდან უცხადებენ ხალხს, რომ ძველი შაჰი ტახტიდან ჩამოაგდეს და ახალი შაჰი ავიდა ტახტზეო...

ახალი შაჰი

ახალი შაჰი სულთან-ახმედ რიზა მემკვიდრეა მამკვიდ-ალი შაჰისა; იგი ამ ვამად 12 წლისაა; რუსული ღაბარაკი და წერა იცის; მისი მასწავლებლად და გამზრდელად იყო რუსის აფიცერი შტაბს-კაპიტანი სმირნოვი. ახმედ რიზა ნიჭიერი, ცოცხალი ბავშვია და როგორც ამბობენ, ძირელ უყვარს ხალხსა.

რუსეთი და მსჯელობა-აღი შაჰი.

რუსეთის მთავრობა ცდილობს, სპარსეთის მთავრობას ყოველ წლიური პენსია დაანიშნინოს ტახტიდან ჩამოგდებულ მამედ-ალი-შაჰისთვის. ამ პენსიის რიგზე მიცემა უზრუნველყოფილ იქნება რუსეთისა და ინგლისისაგან. თუ შაჰი სპარსეთს მიატოვებს, რუსეთის მთავრობა ამ შემთხვევაში საქირო საშვალტებას მისცემს და აგრეთვე ძლიერს კანვისს აახლებს.

დავია ბოიკოტი რუსეთის წინააღმდეგ

ბოიკოტი რუსის საქონლის წინააღმდეგ მეტისმეტად გაძლიერდა და მთელს ჩრდილოეთ სპარსეთს მოედვა.

„ტიფლ. ლ.“-ს ატყობინებენ ჯუღფიდან, რომ ბოიკოტმა მეტად საშიში ხასიათი მიიღო.

ჯუღფიდან სპარსელებს სულ აღარ გააქვთ რუსის შაჰარი თანობაში უცხოელმა ვაჭრებმა (არა რუსებმა) 100 ვაგონზე მეტი შაჰარი მიიტანეს და ფულს 15 - 20 კაპიკით იაფად ჰყიდნან რუსის შაჰარზე. ჯუღფის საწყობებში მოგროვდა

80 ვაგონი რუსის შაჰარი. ვაჭრები სასაწარმოო-ობლებში ჩაკვიდნენ. ჯუღფის გზაზე შესამჩნევად შემცირდა საქონლის მოძრაობა.

ბაქოში დღეებში მიიღეს სპარსეთის ყველა მხრიდან, რუსის საქონელს ნულარ გამოჰკზავნიოთ: რუსის ვაჭრებმა, რომლებსაც აღებშიცემობა აქვთ სპარსეთთან. აღარ იციან რა შავი წყალი ჩაიღინონ. დიდ ვაჭრების ერთმა ჯგუფმა სთხოვა მოსკოვის ბირჟის კომიტეტს, დახმარება გაევიწიეთ, თორემ მთლად დავიღუპებით და აუცილებლად გავკოტრდებითო.

ასტარიდან ატყობინებენ „კასპი“-ს: რუსის საქონელს ბოიკოტი გამოუცხადეს. ასტარა-არდებ-ილის გზაზე საქონლის მოძრაობა მთლად მოსპობილია.

იმავ ვაჭრებს ატყობინებენ რეშტიდან: რეშტი ბოიკოტი გამოუცხადეს რუსის საქონელს. აქაუმა ვაჭრებმა დღეებში გაგზავნეს რუსეთში, დაკვეთილ საქონელს ნულარ გამოგვიგზავნიოთ. აქაური ხალხი ახლო აღარ ეკარება რუსის შაჰარს, ნავთსა, ჩითებს და სხვა საქონელს. ხალხი ნავთის მაგივრად სახლებსა თუ ქუჩების გასანათებლად ქონსა ხმარობს.

„კავკასი“-ს ატყობინებენ რეშტიდან, სამი დღეა, რაც რეშტის ბაზრები დაიკეტა. რუსის საქონელს ბოიკოტი გამოუცხადეს. რეშტის ენჯუმენის ნებართვით ვაჭრებმა აუარებელი დღეება გაგზავნეს ბაქოსა და რუსეთის სხვა ქალაქებში, რომ ამას იქით რუსის საქონელს ვეღარ ვიყიდითო: რომ უფრო მეტმა ხალხმა გაგზავნოს დღეებში, ენჯუმენმა განკარგულება მოახდინა, რომ ასეთი დღეებები მუქთად გაგზავნეს ტელეგრაფმა. ტელეგრაფი ენჯუმენის ხელშია: სასტიკად აკრძოლულია რუსის ჩაისა, შაჰარისა და სხვა საქონლის სყიდვა.

ენჯელში მენავე სპარსელებმა რუსის ჯარის ბარგი არ გადაზიდეს ხელოვნურ. ამის გამო ბარგი რუსეთისკენ შევრდომების ნაგებზე დაუდეს, მაგრამ ნავთ-სადგურზე მუშებმაც არ დაცალეს ეს ნავეების ბარგის მხლმებელი ყაზახები იძლებულნი იყვნენ თითონ გადმოევიდით ბარგი და დაედეთ ფურგუნებსა და ურმებზე, რომლებიც იჭირავეს რუსეთის ქვეშევრდომებისაგან.

თბილისში კერძო ცნობა მიიღეს, რომ ბოიკოტი რუსის საქონლის წინააღმდეგ ნევეციის მთავარ მუშტიელს ბძანებით გამოამცხადეს სპარსელებმა, ხლო ნევეციის მუშტიელს ეს ღონისძიება ახალგაზდა ოსმალთა კომიტეტიდან ურჩიათ. სპარსელები ამბობენ,

სანამ რუსის ჯარი არ გადა სპარსეთიდან, რუსის საქონელს ახლო არ მივეყარებითო.

ადრებიჯანის ესპეციის შროტესტა რუსეთის წისდმდეკ.

ადრებიჯანის ესპეციის დეპუტატი გაუგზავნა ინგლისის დეპუტატთა პალატას და ინგლისურ გაზეთებს. დეპუტატი პროტესტით გამოცხადებული რუსეთის მოქმედების წინააღმდეგ და სხვათა შორის ნათქვამია: „საერთაშორისო ხელშეკრულობათა წინააღმდეგ, ვითომდა უცხოელ ქვეყნებში დასაცველად, რუსეთის მთავრობამ შეიყვანა თავიზიშნული ჯარი, რომელიც უღიარად ექცევა თავიზიშნულებს. ამ ხალხის სახელით, რომელიც საუკუნოებში ითმენდა მტრეგულურ მმართველობას და ამ ყამად სისხლსა ჰღერის თავისუფლებისთვის, ჩვენ ბეჯით პროტესტს ვაცხადებთ ჩვენს ეროვნულ უფლებების დარღვევის წინააღმდეგ, რომ უარესად არ გამოწვევდეს, ვთხოვთ ინგლისის წარმომადგენლებს რომ რუსეთის სპარსეთის შინაგან საქმეებში ჩარევა დაუშალონ“.

ოსმალეთი თავის ჯარს აძღვრებს ურშიაში

ოსმალეთის სამხედრო მინისტრმა სელიმ-ფაშამ ტელეგრაფით უბრძანა არზრუმის ჯარის უფროსს, ურშიაში ჯარი გააძღვროს.

გარემე საქმეთა მინისტრმა დაამზავა რუსეთს და ინგლისის ელჩები, რომ ოსმალეთის სპარსეთში ადგილების დაჭერა არა სურსო.

სარდარ ასადის ზასუხი.

როგორც ვიცით, რუსეთის საელჩოს რწმუნებული საბლინი თერანის აღების წინა დღეებში დიდხანს ელაპარაკა ბახტარების ხანს სარდარს ასადს, არწმუნებდა, თერანზე გალაშქრება შეაჩერეთ და შაჰს მოურიგდითო; რაღა გინდათ, სრული თავისუფლება და კონსტიტუცია ხომ მოგცათ შაჰიო.

სარდარ ასადმა ყურადღებით მოისმინა თურმე საბლინის ლაპარაკი და ბოლოს შემდეგი პასუხი მისცა: „ბოლოს დრომდე სპარსეთის ხალხს სჯეროდა რუსების სიტყვა და თავის მეგობრად სთვლიდა მათ. ეს-ბოლო... არც ისეთი სულელები ვართ, როგორც თქვენს გგონიათ. ეხლა თქვენი არც არა გგვერა, არც მეგობრად გთვლით. მოიგონეთ, რადუნჯერ გამოაცხადეთ ოფიციალურად, რომ ადრებიჯანში ჩვენი ჯარი განსაკუთრებით უცხოელთა დასაცველად შევიდაო. ნამდვილად-კი განა მარტო ამით დაკმაყოფილდნენ. სნარსკი? ერთის სიტყვით, ჩემო მეგობარო, მეტს ვეღარ მოგვატყუებთ... ეხლა ჩვენ აღარავისი აღარა გგვერა და გინდა, რომ ჩვენის საკუთარის ხელით აღვადგინ“.

თუ კონსტიტუცია. თუ ვერ შევძლებთ ამას, მაშინ სჯობს სპარსეთი სულ დიდილხოს, მეტი ლაპარაკი საქირიო არაა. უკანასკნელად გიცხადებთ, რომ ჩვენ იარაღს არ დავცერთ იმ შემთხვევაშიც-კი, თუ მიმედ-ლი-შაჰის ყაზახებს გარდა, მის მფარველ-მწყალობელთა ჯარიც (რუსის ჯარი) შეგვებრძობება. საუკუნო მონობის სიკვდილი სჯობია.

ფანდინი, რეტერის სააგენტოს თერანიდან ატყობინებენ: 7 ივლისს შაჰი სულთან-ანშედა სალტანებადიდან თერანში გადავიდა. შაჰს წინ მიუძღოდა 2,000 ცხენოსანი რევოლიუციონერი, უკან 2.000 ბახტარი და ცხენოსანი ჯარი. შაჰმა მინისტრები სასახლეში მიიღო.

შურნალ-გაზეთიდან

მაშინ აღი-შაჰს მოუწოდებია რუსეთში გადასახლება. ამიტომ პეტერბურგში ამ ყამად თათბირი აქვთ გამართული თუ რომელ ქალაქში მისცენ ბინა სპარსეთს ყვენად ნამყოფს. ამბობენ, რუსეთის მთავრობამ ქალაქს, კალუგა აარჩია ყვენის ბინადო. ამ ქალაქში არის სასახლე, აშენებული ყირიმის უკანასკნელ ხანისთვის—ყირიმ გირვისთვის. შემდეგ ამავე სასახლეში ცხოვრობდა დადესტანის იმამი შამილი თავის სახლობით. მაგრამ თვითონ შაჰს, როგორც ესმის, მოუსურვებია ყირიმში ცხოვრება.

ყვენად ნამყოფს ეწულში მიიყვანენ, იქიდან ბ ქოზე გაატარებენ და პირდაპირ ქალაქში მიიყვანენ.

რადის შეკრებაზე ასადი შეკვლისი.

სპარსეთის საელჩომ პეტერბურგში გამოაცხადა, რომ სპარსეთის ახალ მენჯლისს თვე ნახვისი შამილზე შეჭკრებნო.

ჯარის ფიცი.

ნივლისს, თერანის მთელმა მეციხოვნე ჯარმა ფიცი მიიღო კონსტიტუციის ერთგულებაზე.

რეაქციონერების კატეჯა.

რევოლიუციონერების გამარჯვების უშოდ რეაქციონერებმა უცხო სახელმწიფოთა საელჩოებს შეფარეს თავი. მაგრამ მათ მინც არ ასცდებთ გასამართლებთ: ახალი მენჯლისი უფუოდ სამართალში მისცემთ მათ.

რუსეთის საელჩოში დაიმაღლნენ უმთავრესი რეაქციონერები: ემირბაგადურ-ჯენგი, იოფაკაში და სხვები და აგრეთვე რუსის აფიცრები ინსტრუქტორები.

ფოსტისა და ტელეგრაფის უფროსად ნამყოფი მუხბერ-დოლუფი, რომელმაც მოაწყო კერძო წიწილების გახანა და წაიკოხვა და სხვა ცუდი საქმები, დიამალა ინგლისის საელჩოში.

ახალი ინტრუქტორები.

სპარსეთის დროებითი მთავრობა პირებს ინგლი- ელებს და ფრანგების მოწვევას ინსტრუქტორებად აღმინისტრაციულ დაწესებულებებისათვის.

რევოლუციონერებს ახალი გამარჯვება.

როგორც დებეშვიდიან ვიცით, ქალ. არღვბილი უკანასკნელ ხანამდე რეაქციონერების ხელში იყო. იქაური რეაქციონერი გუბერნატორი რაშიდ-ელ- მულკი მედგარ წინააღმდეგობას უწევდა ადგილობრივ რევოლუციონერებს. მოთმინებიდან გამომ- სულმა რეალიუციონერებმა ალყა შემოარ- ტყეს არღვბილის ციხეს და 24 საათი ვაღა მისცეს გუბერნატორს, რომ იარაღი დაეკრა. რაკი გუბ- ერნატორმა არ შეასრულა ეს მოთხოვნილება, რე- ვოლუციონერებმა იერიში მიიტანეს და მედგარ ბრძოლის შემდეგ არღვბილის ციხე აიღეს. გუბერ- ნატორი რაშიდ-ელ-მულკი დამალა რუსეთის საკონსულტოში, რევოლუციონერები სამაგალითო წესიერებას იცავენ ქალაქში. არღვბილი მდებარე-ობს რუსეთის საზღვარს ახლო.

უკეთი ამაყდ-ალი შეწყნებულაა.

„კასანი“ იუწყება: „ამამდ-ალი წამ და უწუშ იბარება რუსეთის რწმუნებულს საბლინს და თავის ბელზე ვითობირება. ყენად ნამყოფი ძლიერ მეწუ- ხებულა.“

ზარბში მუფე სხანკელების სახანკეა.

რევოლუციონერების გამარჯვებამ და თირ- ანის აღებამ ძალზე გაახარა პარიზში მყოფი სპარსელები. მათ კლუბში დიდი აღტაცება სუფევს; ყველანი ერთმანეთს ულოცვენ დიდ გამარჯვებას.

გახარებულნი არიან აგრეთვე პარიზში მყოფი ახალგაზღა ოსმალები და ოსმალელი დღეღებატები. ესენი დარწმუნებულნი არიან, რომ ამას იქით სპა- რსეთს დაუდგება ახალი ბედნიერი ხანა.

იზმაილ-სანის აზრა.

ადერბეიჯანის ენჯუშენის წარმომადგენელმა ლონდონში იზმაილხანმა შემდეგი წერილი დაბეჭ- და ინგლისურ გაზეთებში: „სპარსეთის კონსტიტუ- ციონურმა პარტიამ, რომელსაც მხარს უჭერდა მთე- ნის სპარსეთის ხალხი, ბრწყინვალედ გაიმარჯვა. უცხოელთა სიკოცხლის და ქონების დაკვით, სპარსელმა კონსტიტუციონალისტებმა დაუმტკიცეს მთელს ქვეყნიერობას, რომ რუსის ჯარს არავითა- რი საბუთი არა აქვს სპარსეთში დარჩეს.“

პრესის აზრა სპარსეთის რევოლუ- ციაზე.

ფრანგული გაზ. „ტან“-ი სწერს: „ამამდ ალი-შაჰის ტახტიდან გადადგება არავის ეწყინება. იგი ყველას ატყუებდა, დაბოლოს თითონვე გაება თავის სიკრულში. სასურველი არაა, რომ რუსის ჯარმა ამას იქითაც მხარი დაუჭიროს შაჰს ხალხის წინააღმდეგ. დასასრულ, გაზეთი აქებს სპარსელ რევოლუციონერებს, რომლებმაც ლიახოვის ყაზახებსაც აჯობეს და გამარჯვებას შემდეგ ზომი- ერება და თავდაჭერილობა გამოიჩინეს. საზო- გადოდ ფრანგული პრესა, მიმართულების განურ- ჩევლად, ერთხმად ამბობს, რომ შაჰის დამარცხება აუცილებელი იყო, რადგან მან უცხოელები მოიწვია დასახმარებლად.“

გერმანული პრესა დიდ ყურადღებას აქცევს თერანის ამბებს და უჩრვეს გერმანიის დიპლომა- ტიას, ამას იქით უფრო ბეჯითად აღგნეთ თილ- ყური სპარსეთის საქმეებს. გერმანელებს ეზინიან, ვაი თუ სპარსეთი ინგლისმა თავის კალიონიად გდ- ვაქციოსო, ინგლისელი დიპლომატები მეგობარ რუსეთსაც მშვენიერად გააცურებენ ყინულზეო.

„ბერლინერ ტაგებლატ“-ი სწერს: მამდ-ალი შაჰის ტახტიდან გადადგება მოასწავებს რუს შოვ- ნისტების პოლიტიკის დამარცხებასო. ამ შოვნი- სტებს, რომლებსაც გაზ. „ნოვერემია“ მეთაურობს, უხაროდათ, რომ სპარსეთის არეულობას ბოლო არ ელებაო.

„ფოსტემე ცაიტუნგ“-ი ჰვიქრობს, რომ ინგ- ლისა და რუსეთს შორის ამას იქით დიდი ბრძო- ლა დაიწყება სპარსეთშიო.

ავსტრიული პრესა აღნიშნავს სპარსეთის რევ- ოლიუციის სახელოვან გამარჯვებას და დასძენს, რომ ამას იქით სპარსელები მთელ თავიანთ ძალის მოახმარებენ უცხოელთა გავლენისგან განთავის- უშლებასო.

რუსული პროგრესიული პრესა ერთხმად ურ- ჩევს რუსეთის მთავრობას სპარსეთიდან დაუყოვნე- ბლივ ჯარის გამოყვანას. მხოლოდ ამით შეუძლიან რუსეთს ხელახლად მოიპოვოს სპარსეთის ერის ნდობა და აღადგინოს წინანდელი. აღებ-მიცემობა ამ მეზობელ სახელმწიფოსთანაო.

ერთი წლას წინაღ.

„რუს. სლოვო“-ს კორესპონდენტი სწერს: „სწორედ

ერთი წლის წინად მეჯლისის განადგურების შემდეგ, მამედ-ალი-შაჰმა მიმიღო თავის სასახლეში, ბაღეშაჰში. შაჰმა მითხრა: „მე გულწრფელად მჯერა ემირ ჯენგუზბაღადურის სიტყვები, რომ სპარსეთის ხალხს არავითარი თავისუფლება არ ჰსურს, რომ იგი მხოლოდ თავის შაჰს ენდობაო.“

შაჰს ეწინააღმდეგებოდა პოლკოვნიკ ლიხხოვისა, რომელიც თითქმის ყველა ფერს უგონებდა.

როდესაც მეჯლისის განადგურების შემდეგ შაჰმა პოლკოვნიკი ლიხხოვი დაინახა, შემდეგი უთხრა:

— მადლობელი ვარ, თქვენ გამამაგრეთ ჩემი შერყეული ტახტი. ამას იქით დავიწყებ მეფობას.

შაჰმა ამასთანავე უბოძა ლიხხოვს ვენერალის ჩინი და სარდლის ხარისხი.

სტრატეგიებით შეგრიბა მცხოვრებთაგან, დღეს მოსულია გუბერნატორის განკარგულება, რომლითაც განთავისუფლებულია მცხოვრებნი ამ უკანონო გარდასახადისაგან. ეს საქმე მეტის მეტად შესაძომნებია და დანაწილებით შემდეგში მოუთხრობთ მეითხველებს.

დ. ვეილილა ერთად ერთი შესანიშნავი დაბა ვაჭვობის მხრით. ვაჭრები ამ დაბისა კარგა დიდ ფულს იხდიან, მაგრამ არც ერთმა მათგანმა არ იცის თუ როგორ იხარჯება ეს აღებული ფული. ამბობენ, რომ აღებული ფულის ნაწილი იხარჯება ვეირილის დაბის მდგომარეობის გასაუმჯობესებლად. განაკვირვებია, რომ დღემდის ვაჭრებმა ვერ შეიძლეს თავიანთი თავის მოვლა უნაქეზოდ. ვეილილა დაბებში გამოიღვიძეს, მაგრამ ამით გამოიღვიძებან არაფერი არა ეშველა-რა. დამხადებულ სიკვლეს წაუკითხავად აწერენ ხელს და ფულების გადახდასე რომ მიიღებენ საქმე მაშინ დაიწყებენ წუწუნს. ისე ვერ გადახადევიან კაპეიკს, ხელიც რომ ჰქონდეს მოწერილი, მაგრამ სტრატეგი თუ დანახეს თოფით მოსთხოვენ რამდენიც კინდა უღალანაკოდ მოცემენ.

* * დად-დად იარადის აღმოჩენა. 8 ივლისს, სალამოს 6 საათზე, პუშკინის „პასაჟის“ თავზე, ტფ. საკრედიტო საზოგადოების სახლის სახურავ ქვეშ აფეთქების ხმა მოისმა. პოლიციამ მაშინვე გასინჯა სახლის სახურავი და აღმოაჩინა იქ ყუმბარები, რევოლვერები და სხვა იარაღები. ნახეს 23 ლინამიტის პატრონა ყუმბარებისათვის; ორი ყლითი რომლებშიც აღმოჩნდა 508 პატრონა სხვა და სხვა სისტემის რევოლვერისა. 24 პატრონა სამ ხაზიანი თოფისა, 6 გამიჩი რევოლვერისა, საწონი თოფის წამლისა, 6 პატარა ტომარა თოფის უკომლო წამლით სავსე (თითო ტომარაში თითო გირვანქა, ერთი ტომარა სფანტი, ერთი შუშის

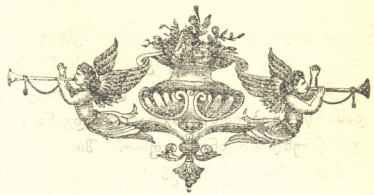
ახალი ამბები და შენიშვნები.

დ. ვეირილის მკვლელობის ახალი გადასახადების გაყქება.

შორაზნის მხრის უფროსმა ბ. გ. ოლხოვსკიმ ვეირილის მიღამებში მცხოვრებთა დაღვა გადასახადი 1500 მანეთამდე: ნაკვის გასატანად, განათებისა, და სტრატეგიების ხარჯათ. მცხოვრებლებმა, რომელთაც დღემდის არც ერთი მხრის უფროსისაგან არ მოთხოვია, გაასჩინეს გუბერნატორთან. ბოლო დროს მხრას უფროსმა აირჩია დამფასებლები ხალხის ნება დაურთველათ. დამფასებლებს უნდა შეეფასებიათ მცხოვრებთა ქონება და შეფასებისა და გვარად თვითონ აზიარებდა გადასახადების გაწერას. არ მოუტყდა თხოვნის შედეგს და ოცდე ათ თუშინამდე

ბანკა წამლით სავსე, მაუზერის პატრონის 5 საწყობი, 2 ყუთი შრიფტი, წონით 2 ფუთამდე, ერთი რევოლვერი ბერხარდისა, ერთი რევოლვერი მაუზერისა, სამხაზიანი თოფი, ორი ტყვიის ჩამოსასხმელი მანქანა, წონით ორი ფუთი, ორი გირვანქა ლურსმანი, ორი ფურცელი ვესტისა, ყუმბარების კეჯების დროს სახმარებელი, 8 ბლანკი ზედ იარაღის ტარების ნებათთვის მოწმობის დასაწერად ტუ გუბერნატორის ბეჭდითა და გენ. გუბერნატორის შტემპულით, 3 მოწმობა იარაღის შექმნის ნებათთვისთვის: ერთი ამ მოწმობისა ტუ. გუბერნატორისა (1874 №-ით) 5 რევოლვერის და 500 პატრონის შესაძენად და ორი მოწმობა ყარსის სახედრო გუბერნატორისა ათი თოფის შესაძენად, და სხვა და სხვა მიწერ-მოწერის ქალაქი. ამ საქმის გამო დააპატიმრეს 4 კაცი, რომელთა გვარები ჯერ ვერ გავიგეთ. ჩხრეკავენ საკრედიტო და მეზობელ სახლებს. დაწვრილებით შემდეგ დაემტკიცათ.

სწავლა და მეცნიერება ქრისტიანობრივ საწრწმუნოებასა და კეთილ-
ხსენებაზე.

სახარება მათში.

თავა პირველი.

გვარ-ტომობა იესო ქრისტესი (1-17) და შობა მისი

(18-25)

* როგორც იქნა, გახსნა სამედიცინოების ჯამაგირების კრება, მკრამ როდის შეადგენენ სიებს კანცელარები იაზუკ, თუ ვის რამდენი ერგება ჯამაგირი, ჯერეთ გამორეკეული არ არის: ეს არის დამოკიდებული უმასკაზობების მდგომარეობაზე.

* დიდი ხნადან იწყებოდნენ, რომ რამდენიმე მონსეჟე პირები იქნებოდნენ დათხოვნილი სსსუღაერო უწყებების დაწესებულებადგანა. ესაა გამაზნადეს, რომ დათხოვნილთა სინოდდენი კანტორის მდივანები სიფრომ მკადლობაშია, და წინადადება აქვსთ მიღებული დავიდაფების და იმერეთის ეპისკოპოსის მდივანს ერასტი თუთბერაძეს, რომ იმთ ითხოვონ შესაფერისი ადგილები შიდა რუსეთში. ვიდრე მისი დარჩებიან თავიანთ ადგილზე ადგილობრივ მდგეღმთავრების მხედველობის ქვეშ უნდა იყვნენ და ფიცი უნდა მიაღებონ, რომ სხად საზღვაოთკოა მოძრაობაში არც ერთ ჯგუფთან მისაწადეობა არ მიაღებონ საკერძოველ არს, უფალო, საქმენი შენნი! თურმე ეს კანცია, სინოდის აზრით, მოძრაობის მითაყვანთ უოფილან და ჩვენ ცოდელოუსს დემუდის კი არა გვეღიხნარს! ვაიმედებთ ამ პირებს, რომ ივანი ადგილობითი მთავრობის დასმარებთი უყვანა თავ-თავის აბეალზე დარჩებიან...

წმიდა მათე მახარებელი სახარებას იწყებს იესო ქრისტეს გვარტომობის აღწერით, როგორც ზემოდ მოხსენეგულია, წმ. მათე მახარებელმა თავისი სახარება დასწერა ურიათაგან ქრისტიანობაზე მოქცეულთათვის, ურიგეს-კი ძალიან უყვარდათ საზოგადოდ, თავისი გვარტომობის აღწერა. საგვარტომო სიები ერთი თაობიდან მეორეზე გადადიოდნენ; ამ სიებს დიდი მოკრძალებით და სიფრთხილით იხახვდნენ ყოველი ურის ოჯახში. წმიდა მახარებელს მიზნად ჰქონდა ამ აღწერით დემტკიცებინა, რომ იესო ქრისტე ჯემარტიად წარმოსდგა იმეა აბრაამის და დავით მეფის ტომისა და ნათესავისგან, როგორც იყო აღთქმული ღვთისგან

* სეკტემბრიდან დ. უფრიადში იხსნება კერძო სავაჭრო შრომისხაზი. სწავლის უფლებასითვის წელიწადში გადახდებთ 50 მან. მართებლობის შრომისხაზში ახდეინებენ 70 მან. ეს შრომისხაზი დიდ სარგებლობას მოუტანს საზოგადოების, რადგან ბავშვების მენახვა უფრალაში, ადგილობრივ მცხოვრებთათვის ზედ მეტს არაფერს მოათხოვს და გარეუქათათვისაც ბევრად ნაკლები დაჯდება ქუთაისის ცხოვრებასთან შედარებით. ბავშვების მადება იწყება პირველ აგვისტოდან. თხოვნისათხ უნდა წარმადგინდეს მეტრეკული ამოწერილობა.

სახელი იესო, ებრაულად იეშუა ნიშნავს მაცხოვარს; სახელი ქრისტე ბერძნულიდან ნიშნავს ცხებულს, ამასვე ნიშნავს ებრაული სიტყვა მეშაჰ, ანუ შესა, ამიტომ, იესოს ეწოდება ქრისტეც და მესიაც.

იესო იწოდება ძედ დავითისა, ძედ აბრაამისა, ურიათა შეხედულობით, იესო ქრისტეს წარმოდგომა დავითის და აბრაამის ტომისგან იყო უპირ-

ველესი და უღრდესი საბუთი მისი მესიური ღირსებისა. თუმცა იესოს მოძღვრება და საქმეები სრულიად საკმარისნი იყვნენ მის ღვთაებრივ ღირსებაზე დასაწმუნებლად, მაგრამ, რადგანაც ურიანი ამაზე დარწმუნდებოდნენ უფრო შთამომავლობით, ამიტომ მახარებელიც იხსენებს იესოს შთამომავალად ანუ ძედ დავითისა და აბრაამისა.

იესოს ხორციელ წინაპრების აღრიცხვას მახარებელი იწყებს აბრაამიდან; მოხსენებული ჰყავს მხოლოდ ტომის უფროსები-თავები, მაგ. აბრაამის შვილებში მარტო ისაკი, იაკობისაში, -მარტო იუდა. წინაპართა შორის ქალებიც იხსენებენ, მაგ. თამარი (3), რეჰაბი (4), რუთი (5), ურიის ცოლი (6). კარგი ყოფიქცვისანი არ იყვნენ ეს ჩამოთვლილი ქალები, მაგრამ მახარებელი იხსენებს მათ იესოს წინაპართა შორის საჩვენებლად იმისა, რომ იესო მოივლინა ქვეყნად გამოსახსნელად ყოველთა განურჩევლად შთამომავლობისა, წოდებისა და ღირსებისა,

წინაპრების ჩამოთვლას მახარებელი ათავებს იოსებთან, მარიამის ქმრით: იაკობ შგს იოსებ ქმარი მარიათს, რომლისაგან აშვა აუსო, რომელსა ჰქვიან ქრისტე (16). რადგანაც იოსები არ იყო ხორციელი მამა იესოსა, ამიტომ მახარებელი მის შობას აკუთნებს მარიაში. წინაპართა ჩამოვლით მახარებელმა დაამტკიცა, რომ იოსებ იყო ტომისაგან დავითისა, რადგანაც მოსეს კანონით არც ერთს ებრაელს არ შეეძლო ეთხოვა ცოლი სხვა ტომისგან ამიტომ მარიამიც, რომელიც მიზარებული იყო იოსებისთვის, დვითისაგან წარმოსდგებოდა; ამიტომ აღარ არიან მოხსენებულნი მარიამ ქალწულის წინაპრები.

ვიღრე მარიამი და იოსები ერთად ცხოვრებას დაიწყებდნენ, აღმოჩნდა, რომ მარიამი შიდაგმალა იყო სულისაგან წმიდისა. იოსებს, როგორც მართალს, სჯულის ერთგულს კაცს არ შეეძლო თავისთან საცხოვრებლად მიეღო მარიამი, უკვე მიღ-

გომილი, მაგრამ არც მისი გახმობა სურდა და ამის გამო განიზრახა მისი გაშვება საიდუმლოდ, მაგრამ მას ჩვენებით გამოეცხადა ანგელოზი უფლისა, რომელმაც აუწყა დიდი საიდუმლო ღვთის განხორციელებისა-რომელი იგი მისგან იშვეს სული-საგან წმიდისა ანს (20).

დასამტკიცებლად იმისა, რომ სასწაულებრივი მიდგომა სულისაგან წმიდისა მოხდა ღვთის განგებით, ანგელოზი იმარწმებს ისაიას წინასწარმეტყველებას: აჰა ქალწული მიუღვეს და მშვეს ძე და უწოდებს სსხელი მისი ეშმანთად, რომელი არის თარგმანებით: ჩვენთანა ღმერთად. ეს წინასწარმეტყველება ისაიამ წარმოსთქვა ურიათა მეფის აქაზის წინაშე, რომელსაც ეომებოდნენ ისრაიტელების და ასურეთის მეფეები აქაზისთვის ტახტის წასართმევად. ამ წინასწარმეტყველებით, ისაიამ დაარწმუნა შემონებული აქაზ მეფე, რომ დავით მეფის შთამომავალს არ წერეთყოლა მეფობა, რადგანაც მისი ტომიდან უნდა იიხადოს ქრისტე. შემდგომ ამ გამოცხადებისა, იოსებმა წარიყვანა ცოლი თვისი მარიამ და არა იცოდა იგი, ვიდრემდის ჰჰვა ძე თვისი ზირშო.

შველადაც იყვნენ და ეხლაც არიან, რომლებიც ქადაგებდნენ, რომ იესოს შობის შემდეგ იოსებმა იცნა მორიაში და მას ჰყავდნენ სხვა შვილებიც გარდა იესოსი. მაგრამ სახარებაში არ არის ამისი საბუთი. აქ ხმარებული სიტყვა ვიდრემდის აღნიშნავს საზოგადოდ დროის განუსაზღვრელს სიტყვს და უდროის სიტყვას „აიროდეს“ სიტყვა „ვიდრემდის“ საღვთო წერილში არ აღნიშნავს საზღვარს, რომლის შემდეგაც ხდება ის, რაც წინეთ არ ყოფილა. მაგ. მაცხოვარმა უბრძანა მოციქულებს: „მე თქვენთანა ვარ ვიდრე აღსასრულამდე სოფელისა“. ეს იმის ნიშნავს, რომ იესო მუდამ იქნება მოციქულებთან და მორწმუნებთან და არა მარტო სოფლის აღსასრულამდე. ან კიდევ შექმნათა წიგნის მოთხრობაში წარდგინს შესახებ სწორია, რომ ნოესგან კიდობნიდან გაფრეილი ყორანი აღარ დაბრუნებულა უკან, ვიდრე განსობამდე წულისა ქვეყნისაგან (შ.ქ. 7, 7). ეს იმის კი არა ნიშნავს, რომ ყორანი დაბრუნდა კიდობანში ნოესთან დედამიწის გაშრობის შემდეგ, არამედ იმას რომ ყორანი სულ არ დაბრუნებულა. დავითში ვკითხულობთ: რქვა შფავლმან უფავლს ჩემსა; დსჯვად

*) ქართულს ენაზე ახალი აღთქმის ისტორიის სახელმძღვანელოს შემდგენელნი „ურიათას“ მაგივრად ხმარობენ სიტყვას „იუდიანი“ და „იუდასა“, რადგანაც ასე სწორია არსულ სახელმძღვანელოებში, საიდანაც თარგმნილი არიან ქართულენოები. ჩვენ-კი სახარებაზე მიხედვით ვხმარობთ სიტყვებს „ურია და ურიასტანი“, რომლებიც იხმარებიან სახარების ქართულს თარგმანში.

მარჯვენათ ჩემსა, ვადრედას დაესხნე მტკნაი შენი ქვეშე ფერხათ შენას; ეს იმას არ ნიშნავს, რომ იესო მაცხოვარი ზის მარჯვენით მამა ღვთისა მხოლოდ მტრების დამორჩილებამდე, არამედ მას, რომ მაცხოვარი მუდამ ზის მარჯვენით ღვთისა. — სწორად ჩვენც ვხმარობთ ლაპარაკში: „სიკვილიამდე მტრებად დარჩნენო“; განა ეს ნიშნავს იმას, რომ სიკვილილის შემდეგ შეირიდნენ?! არ ეწინააღმდეგება მართამ ღვთის მოზობლის მარადქალწულებას სიტყვა პირმოა, ნიტომ რომ პირმოა იწოდება ყველა პირველად შობილი შვილი მიუხედავად იმაზე ყოვლებათ თუ არა ცოლქმარს შვილები პირველის შემდეგაც. სახარებაში სწორად იხსენებთან მისი უფლისანი (მათ) 13, 55 დასტო, მაგრამ ეს პირები, როგორც დანამდვილებით ცნობილია, იყვნენ მარიამის დისწულები, იესოს დეიდაშვილები. რომ მართამ ქალწულის იესოს ვარდა შვილები არა ჰყოლია ეს იმითაც მტკიცდება, რომ სიკვილილის წინ თვისი დედა ჩააბარა საყვარელს მოციქულს იოანეს (იოანე 19, 26, 27).

თავი მორამ.

მოგზაურობა და თავყენის ტემა მოგვთა (1—12) ეგვიპტეში განხიზნა (13—15). ვრეგვას მოწვევტ ბუიდეშში (16—18). დაბრუნება ეგვიპტიდან (19—23)

ზოგიერთ მეცნიერებს მოგვთა მოსვლა იესოს თავყენის საცემად მიაჩნიათ უბრალო ზღაპრად გამოაოგონილ ლეგენდად. მაგრამ მოგვთა მოსვლაში არაფერი არ არის გაუგებარი, უცნაური და მოგონილი. წარმათათვის შესისა არ იყო უცნობი. მისს მოსვლას ელოდა მთელი კაცობრიობა. წარმათათა ისტორიკოსები ტაციტი, სვეტონი აღნიშვნენ, რომ ქრისტიანობის გაჩენის წინა ხენებში აღმოსავლეთში გავრცელებული იყო მოლოდინი უდიდესი მეუფისა, რომელიც უნდა გამოცხადებულიყო ურისტანში და ვაგებენიერებინა კაცობრიობა. ამ მოლოდინს ჰქონდა ისტორიული საფუძველი ურებში. რომელიც მთელს ქვეყანაზე იყენენ ვაფანტული ვააცენს მებოზლებს თავისი იმედები, მოლოდინი და აღთქმანი, რომლებიც დაცულიყენენ მათს საღვთო წიგნებში. ბევრი მაგალითია წარმართების მოქცევისა ურითა სჯულზე, ამ მოლოდინელთა შორის იყენენ აღმოსავლეთის მოგვე-

ბიც, სწავლული კაცები. იხილეს მათ სასწავლებრივი ვარსკვლავი. რომელიც აღმობრწყინდა აღმოსავლეთით და მოვიდნენ იერუსალიმში, ურითა დედა ქალაქში თავყენის საცემად ახლად შობილი მეუფისა.

იერუსალიმში მათ მღვდელთმთავარმა და მწიგნობართავან შეიტყვეს, რომ თანახმად წინასწარმეტყველთა სიტყვებისა, იესო იშვების ბეთლემს ჰურისტანისასა, პატარა უმნიშვნელო ქალაქში. ამ დროს ურისტანს ვანავებდა იღუმეელი იროლი, რომამეღთავან დაღვნილი, კაცი ყოვლად ბოროტი, მრისხანე და მრისხლე. მან დახოცა ყველა თავისი მეტოქეები და ახლად დაბადებული მეფის მოკვლაც განიზრახა, გამოაიფთხ მთავთავან ჟამი გამოჩინებულის მის ვარსკვლავის, პირმოთნედ განაცხადა სურვილი მეფის თავყენის ცემისა და დაუბარა მოგვეს, უკან გამობრუნებისას, გამოვლა ჭე ახლად დაბადებული ბავშვის ამბის თხრობა. მოგვემა აღასრულა წმიდა და წრფელი წადილი თავისი გულისა და, ანგლოზის ბრძანებით, სხვა გზით წადილენ თავის ქვეყანაში მოგვთა წასვლის შემდეგ, ანგლოზმა უბრძანა იოსებს წასულიყო იესო ყრმით ეგვიპტეში და ყოფილიყო იქ იროლის სიკვილიამდე. მახარებელი ამ შემთხვევაში ხედავს წმ. ოსეს წმინასწარმეტყველების აღსრულებას: „ეგვიპტეთ უწოდეს ქეს ჩემს.“ ეს სიტყვები ეკუთნიან ეგვიპტიდან ებრაელების გამოსვლას. ებრაელები კი იწოდებოდნენ ღვთის ძებნად, ღვთი სვან გამოჩნეულ ვრად ყველა ერთავან და ამითი მოასწავებულენ იესოს, ქეშმარტს ღვთის ძეს. ამითი იყო ებრაელთა ეგვიპტიდან გამოწვევა იესოს გამოწვევის მთავრებად ეგვიპტიდანვე.

მეფე იროლმა, მოგვთავან მოკი ხელმა, ბრძანა მოწვევტა ყველა ყრმებისა ბეთლემში და მისს მიდამოებში. მას ეგონა, რომ ამ ყრმებში მოპყვებოდა მისთვის საშიში იესოც.

ბრძანება ყრმების დახოცვის შესახებ ძველს დროში არ იყო უცნაური და გასაკვირველი, როგორც ვინა ვერცხვენება. რომის რესპუბლიკის დროს, მაგ. გავრცელდა წინასწარმეტყველება რომ მალე დაიბადება კაცი, რომელიც რომში გამეფდება. ამის გამო სენატმა დააღვინა ვადეყარნათ ყველა ბავშვები მამრობითი სქესისა, რომლებიც კი იმ წილიწადს განჩდებოდნენ მაგრამ სენატორების ცოლებმა, რომლებიც მაშინ ფეხმძიმედ იყენენ

მოახერხეს როგორღაც სხვანაირად ახსნა ამ წინასწარმეტყველებისა და გააუქმებინეს ეს ბრძანება. ხოლო თუ მხედველობაში მივიღებთ იროდს, რომელიც იყო ფრიალ იქნეული და მოსისხლე კაცი, მაშინ ჩვენთვის გასაკვირალი და უცნაური აღარ იქნება სახარების მოთხრობა ყრბით მოწყვეტის შესახებ. ურიათა მებისტორიე იოსებ ფლაბი ამბობს, რომ იროდმა დაახოცვინა ცოლშვილი, ბიძა, სილდერი, სიმამრი, ახლო ნათესავები, რადგანაც ეშინოდა ტახტი არაფინ წამართვასო, მაშ არც ბოვების ამოწყვეტა გაუქირდებოდა ამ კაცს. ეს მოთხრობა ისტორიითაც მტკიცდება. წარმართი ისტორიკოსი მაკრობი, იხსენებს უმანკო ბავშვებს, რომელნიც იროდის მხეცობის მსხვერპლად გახდნენ. უსასტიკესი მტერი სახარებისა და ქრისტესი ცელსიც კი არ უფარ ყოფს ამ მოთხრობას.

მახარებელი მათე ყრბათა მოწყვეტაში ხელავს იერემიას წინასწარმეტყველების აღსრულებას. იოსებნი და მარიაში იროდის სიკვდილის შემდეგ, დაბრუნდნენ ეგვიპტიდან და სურდათ ბეთლემში დაჩენა, მაგრამ რადგანაც გაიგეს, რომ ურიასტანში მფეობს სასტიკი არქელაოსი, შვილი იროდისა, მათ საცხოვრებელ ალაგად იპირიეს ნაზარეთი ამ შემთხვევაშიც მახარებელი ხელავს ძველი აღაქმის წინასწარმეტყველებათა სტკეების აღსრულებას: ვითარმედ ნაზარეთელ ქოდადს. ძველი აღთქმის საღვთო წერილში არ არის ეს წინასწარმეტყველება. *) ამიტომ ჰგონებენ, რომ მახარებელს აქვს მხედველობაში საზოგადო შეხედულობა ძველი აღთქმის წინასწარმეტყველთა იესოს შეურაცხყოფილის მდგომარეობაზე, რადგანაც ნაზარეთლებს ყველანი დასცილოდნენ და ამკირებდნენ.

*) ზოგიერთს თარგმანებში წინასწარმეტყველისა“-ს მაგივრად სწერია „წინასწარმეტყველთა“ და ეს უფრო მართალია, რადგანაც ყვერით არც ერთს წინასწარმეტყველს არა აქვს აქ მახარებისგან მოყვანილი სიტყვები; საზოგადოდ კი ყველა წინასწარმეტყველები ლაპარაკობენ მაცხოვრის შეურაცხობაზე.

მიიღება ხელის-მოწერა 1909 წლისათვის ორ-კვირულ შუხანალს

XXVI წ. „მწეემს“-ზე XXVI წ.

ქ უ რ ნ ა ლ ი ს ფ ა ს ი :

12 თვით 3 მან. - 6 თვით 2 მან.

მაზსუთზე ხელის-მოწერა შეიძლება დაბა ეგვიპტეში—რედაქციოში.

ვისაც ნაწილ ნაწილად სურს ხელმოასწერი ფულის შემოტანა მან უნდა წარმოადგინოს პირველ იანვარს 1 მ. პირველ აპრილს 1 მ. ლ პირველ ივლისს 1 მ. სოფლის მასწავლებელთ და ღარიბთ გაზებით დაე-თმობათ მთელის წლით ორ მანეთ ად.

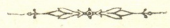
ცალკე ნომერი ღირს 10 კაპ.

რედაქცია იმყოფება დ. ეგვიპტეში რედაქტორის საკუთარ სახლებში.

გარეშე მცხოვრებთ ქურნალის დაბარება შეუძლიათ ამ აღრესით: ВЪ Квирпль, въ редакцію журнала „МЦЕМСИ“.

რედაქციაში მოიპოება წარსული წლების რამდენიმე სტალინ გამოცემანი „მწყემსი“-სა, რომელნიც მანეთსაწევრად დაეთმობათ მსურველთ.

რედაქციაში მოიპოება აგრეთვე მრავალ-გვარი საკითხავი წიგნები და სახელმძღვანელო გამოცემანი. რედაქტორ-გამომცემელი დეკანოზი დ. ღამბაშიძე.

რედაქციისაზანი.

წინა ნომერში ასით ამწეობის შეტდამით 2, 3 და 4 გვერდები „მწყემსი“-ს შურნალის კორექტურული შეტდამების გაუსწორებლად დაბეჭდა. შეკითხველები ამ შეტდამებს, იმედაი, თვითონ მიხედვებანი.

Дозволено Цензурою 30 Июля 1909 года г. Кутаисъ
რედაქტორ-გამომცემელი დეკ. დ. ღამბაშიძე, 30 ივლისი 1909 წ.

სტამბა ქურნალის „მწყემსი“-ს რედაქციისა (დეკ. დ. ბ. ღამბაშიძის) ყვირილა საკუთარ სახლში.